

סימן קי

סימן קיא

בהפסיק בין של יד לשל ראש באמן יש"ד ובאמן על ברכת תפילין

ובין תפילין של יד לשל ראש אסור לענות אפילו
אמן יהא שמיה רבא וקדושה וברכו רק שיש
לו לשמוע ולכוין למה שאומרים כמפורש בסימן כ"ה
סעיף י', ואם הפסיק וענה מחלוקת הפוסקים דלהט"ו
סק"ח אינו מברך שנית על תפילין של ראש ברכת
להניח ולהמגיא ס"ק י"ז חוזר ומברך. ויש להבריע
דלאו שאין מברכין על של ראש בלא הפסיק צריך
לברך אף בהפסק עניית איש"ר וקדושה וברכו כהמגיא
שהם דעת רבים כדאיתא במחצה"ש וכן פסק במ"ב
ס"ק ל"ו. אבל למנהגנו שגם בלא הפסיק מברך
על של ראש על מצות ובסח מברך על של ראש
שתיים לא יצטרך לברך שתיים בהפסיק לאיש"ר
וקדושה וברכו. משום דלענין ברכה דלהניח על של
ראש יש לנו בזה גם דעת הט"ו שלא לברך נוסף
על הסוברים דלעולם אין מברכין שתי ברכות על
של ראש. ועיין בבאור הלכה ד"ה אם שמע שהביא
מארה"ח שבזה אף לדידן לא יברך כ"א על מצות
ואין אצלי הספר אבל נראה שזהו טעמו. אבל עניית
אמן על ברכה הוא הפסק וצריך לברך למנהגנו שתיים
כמו שיחה בעלמא. ואף אמן על ברכת תפילין של
חברו נמי מסתבר כהדבר שמואל שרעק"א בסעיף
ט' מסיק כמותו דהוא הפסק ויצטרך לברך שתיים.
דטעם הפמ"א שהביא הוא טעם קלוש לומר זה
מסברא בלא ראייה ולכן אין להחשיב זה לספק אף
לענין ברכה שהספק הוא להקל.

ובדבר דיו אם הוא חציצה לנט"י. הנה מפורש
בסימן קס"א סעיף ב' דלח אינו חוצץ. ופשוט שהוא
אף שניכר איזה מראה שחרורית ואף בעין משום
שהמים מגיעין לגופו דרך דיו הלח. ואם הוא יבש
הוא חציצה וצריך תחלה להעביר הדיו במים ולנגב
קודם הנטילה. ואם נשאר רק מראה הדיו בלא בעין
אינו חוצץ כדאיתא בש"ך יר"ד סימן קצ"ח ס"ק כ"א
וכן הוא במ"ב ס"ק י"ד שבין בדיו ובין בצבעים אם
נשאר רק חזותא בלא ממשות בעין אינו חוצץ.

ולצאת בכסוי פלאסטיק על הכובע בשבת אסרתי
ומבואר זה בספרי אגרות משה על או"ח סימן ק"ח.

ידידי,

משה פיינשטיין

בענין אינשורענס אם יש בזה חסרון ח"ו בבטחון בהשי"ת או לא

לחכם אחד.

כ"ז מרחשון תשכ"ד.

בדבר אם יש איזה מעלה או גם איזה חשש איסור
ליקח אינשורענס פאליסע מצד שהוא ח"ו
כחסר לו בטחון בהשי"ת שביכלתו לעשרו שישאר
אף אחריו ליורשיו סך גדול. הנה לע"ד אין בזה שום
חסרון בבטחון בהשי"ת. דהוא ככל עניני מסחר
שהאדם לא רק שרשאי אלא גם מחוייב לעשות
מסחר ועבודה לפרנסתו ואסור לו לומר שאף אם
לא יעשה כלום יזמין לו השי"ת פרנסתו באיזה
אופן. דמנא לו שיש לו זכות כזה. לבד האיסור
לסמוך על הנס אף לאלו שראוין להעשות להם נס.
דהא אסור אף להתפלל שיעשה לו השי"ת נס כמפורש
בברכות דף ס' שעל יהי רצון שתלד אשתי זכר
כשהיא מעוברת ה"ז תפלת שוא הקשה הגמ' מלאה
שהתפללה כשהיתה מעוברת בזכר שתהיה נקבה אלמא
אף לאה שהיא מהאמהות הקשה שהיה אסור לה
להתפלל אף שראויה היתה להעשות לה נס וגם
הורגלו האבות והאמהות בנסים. ולכן אף שתירץ
אין מזכירין מעשה נסים שמשמע שהוא תירוץ
גם על מה שהיתה רשאה להתפלל הוא רק לאה שאין
דוגמתה בכל הדורות וגם אולי הוא מצד הדין שדנה.
וגם בלאה סובר תירוץ בתרא שלא היתה רשאה
והוצרך לתרץ דהיה זה בתוך ארבעים יום. וא"כ
ודאי שאסור לסמוך שישלח לו השי"ת פרנסתו בלא
שום עבודה ומסחר. אף שהוא צריך לידע שכל מה
שמרויח מעבודתו ומסחרו הוא רק מהשי"ת כפ"מ
שנקצב לו מר"ה. אבל מ"מ כך נגזר מהשי"ת שרק
ע"י איזה מעשה עבודה ומסחר ישלח לו השי"ת
פרנסתו מצד שנאמר בועת אפיך תאכל לחם וכמפורש
בסוף קידושין הרעיתי את מעשי וקפחתי את פרנסתי.
ואף לר' נהוראי שם שאומר מניח אני כל אומנות
שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה. שמשמע
שאינו מחייב להאב ללמד את בנו אומנות. נמי פשוט
שגם הוא מודה שאין לסמוך על הנס. אבל סובר שכיון
שרוב בנ"א בקטנותם א"א להם ללמד תורה כראוי
אם ילמדו או גם אומנות אף בזמנם. התורה חייבה
להאב ללמד את בנו תורה בע"כ שיכול לסמוך ע"ז
שיזמין לו השי"ת איזה עבודה בגדלותו בשעה
שיצטרך להרויח לפרנסתו ופרנסת אשה ובנים. כזו
שיוכל אף בלא למוד ועסק בזה בילדותו קודם

שהוצרך לפרנסה, אבל בלא עבודה בגדלותו גם ר' נהוראי מודה שאסור לסמוך על הנס אלא צריך לעבוד לפרנסתו, וכדאיפסק ברמב"ם פ"ג מת"ת ה"י, אף שבקטנותו משמע שפוסק כר' נהוראי שאין האב חייב ללמד אומנות לבניו כי לא מצינו ברמב"ם דין זה שמחייב האב ללמד אומנות לבנו.

ועוד נראה בטעם ר' נהוראי שכיון שאם ילמד לבנו גם אומנות לא יוכל ללמד כראוי בהכרח שגזירת בזעת אפיך וכן והרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי שאמר רשב"א במתני', א"א שיהיו על השנים דבילדותו וכמו שא"א שיהיו גם על ימי השבתות וי"ט ואף בחול על זמן התפלה, הוא לא יגזור השי"ת שיעברו על איסורין ובהכרח הוא רק על ימי החול ולא בזמן התפלה, והובטחנו שמעבודה דבימי החול ולא בשעת תפלה יתן לנו לחם וכל צרכינו, וכ"כ סובר ר' נהוראי שהוא לענין הלמוד עם בנו בנערותו שכיון שא"א שיוכל ללמד אם בנערותו ילמדהו אביו גם אומנות בהכרח שהשנים הללו א"צ ללמדו אומנות ולא נאמר על שנים אלו שיצטרך לעסוק בהן באומנות בשביל הגזירה דבזעת אפיך ומאמר וקפחתי את פרנסתי, ולכן שייך זה רק בנערותו אבל כשנגדל וצריך בעצמו לעמול לפרנסתו ופרנסת אשתו ובניו לא שייך זה וגם הוא מודה דצריך לעשות איזה מלאכה דעל שנים אלו הרי ודאי היתה הגזירה, וגם הא כבר הגיע בזמנם להמדרגה שהיו יכולין ללמד גם עם עשיית מלאכה, ואף בזמננו שכל חיינו אין מגיעין ריבא דרובא למדרגה כזו שלכן התירו בזמננו זוה מאות בשנים ליטול שכר בעד רבנות ולמוד תורה, לא שייך שנתבטל גזירת השי"ת לגמרי אלא אולי ליחידים מנזי שייך שתתבטל.

וכיון שהוא כן אף לגדולים וצדיקים שראוי ליעשות להם נס כ"ש לאלו שבדורנו שאנן יתמי דיתמי שאסור לנו לסמוך על הנס ואין שום הטא על מה שמשתדלין לבקש אומנות יותר נוחה וקלה וראויה לפי שומת האנשים יותר להרויח, אף שצריך להאמין שהשי"ת יכול ליתן פרנסה מכל אומנות שהיא כדאר"מ שם שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו, משום דאינו יודע שמא הוא אינו זוכה להרויח באומנות אחרת אלא בכזו שיותר ראויה להרווחה, אבל ידע שכל מה שירויח אחר כל הדברים והשתדלות שעושה הוא רק מהשי"ת הנותן כח לעשות חיל ותרגם אונקלוס שנותן לך עצה למקני נכסין וכן כל דבר שעושה ומרויח בזה, וא"כ גם אינשורענס הוא ככל עניני מסחר וכדומה

שעושיין לפרנסת עצמו ופרנסת בניו שרשאין ליקח זה כיון שהוא מעשה פרנסה, וגם אולי יקיל זה מעליו שלא יצטרך לעבוד הרבה להניח שישאר לעת זקנתו ולירושה לבניו אחריו, כיון שבדרך נס אינו זוכה וגם אסור להתפלל ע"ז וגם בשבת דף נ"ג מגנה זה אביו למי שהוצרך לפרנסתו לנס ולא נתן לו השי"ת בדרך הטבע להצליחו שיהיה לו שכר מניקה וגם אסור ליהנות ממעשה נסים כדאיאתא בתענית דף כ"ד ע"ש ברש"י, וא"כ כשרוצה להשאיר לזקנתו ולירושה הרי צריך שהשי"ת ישפיע לו ממה שעושה יותר מכפי הראוי בדרך הרגיל שהוא כעין דרך נס שאולי אינו זוכה וגם אינו מן הראוי כדלעיל, ולכן כיון שהשי"ת נתן דעה בדורות האחרונים שיהיה עסק זה של אינשורענס בעולם שהוא השארה לזקנתו ולירושה בדרך טבעי, הוא דבר טוב וראוי גם לאנשים כשרים יראי השי"ת ובוטחים רק על השי"ת שהוא הנותן עצה למיקני נכסין, דגם מי שקונה אינשורענס הוא גמי עצת השי"ת למיקני אינשורענס ובוטח על השי"ת שיוכל לשלם בהגיע הזמן בכל שנה וזהו הבטחון שאנו מחוייבין, וכן הוא באינשורענס של שריפה וגניבה האינשורענס של הקאָרס, שכל אלו הוא דבר שאין בזה שום חסרון לענין הבטחון וכמו שנהגו היתר כל העולם אף יראי השי"ת ביותר.

והנה מצינו ברמב"ם פכ"ד משבת ה"ה שמנה ג"כ בחשבונות של מצוה שמותר בשבת הא דללמדו אומנות משום שהוא מחשבונות של מצוה הרי נמצא שפסק הא דצריך האב ללמדו אומנות, אבל מכיון שלא הזכיר הדין רק כאן אנב גררא יש לפרש בתינוק כזה שאין לו הכח ללמד תורה או שללמדו אומנות לא קאי על תינוק אלא על גדול שצריך לפרנסה.

ידידו,

משה פיינשטיין

סימן קיב

אם לבישת כובע על הראש ובגד על הגוף ברה"ר נחשב הנחה

חמשה עשר באב תשכ"ג.

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

הנה בהנחת הכובע על הראש בדרך הלכו שנט כתרי"ה אם נחשב הנחה, נראה לע"ד דנחשב זה הנחה, דהא חזינן דבליעה נחשב הנחה אע"ג